

PARADIGMA HISTÒRIC DELS BALLS DE BASTONS A MASQUEFA

Passarem ara a trenar les músiques amb les figures. En el major nombre dels casos tonada i ball tenen la mateixa denominació, és a dir: nom de la música = nom del ball, però les dècades dels anys cinquanta i vuitanta del passat segle van trencar amb aquesta característica per raons d'economia i innovació, respectivament.

Nom de la tonada: **PROCESSÓ**
Particel·la Nº. 1
Notació de *Joan Cuyàs Germés*.

Com hem dit més amunt, els balls de processó tenen la particularitat de ser executats en tant la colla es desplaça, és a dir, en moviment. En la seva gènesi acompanyava les processons religioses de *Corpus Christi* i d'aquí van prendre el nom. Amb els anys i la desvinculació de la festa religiosa, aquest ball ha passat a executar-se en cercaviles i altres celebracions populars. És un dels pocs balls que no han patit variació ni en música ni en coreografia.

14. Particel·la número 1 del llibret de solfes de Joan Cuyàs.
Processó. Finals del segle XIX.
Cedida: CBBM.

15. La Colla de Ball de Bastons de Masquefa.
Execució del ball de la Processó al carrer Major de Masquefa el 2007.
Cedida: CBBM.

"(...) Era amb el que començàvem sempre perquè és el que ens portava cap allà on havíem d'anar, tot ballant." El ritme musical ha de ser viu "(...) més alegre i més de fer salts i cabrioles. Perquè si vas una mica lent, passa que no arribes a temps. (...) has d'anar ràpid perquè la gent que va a la processó ha d'anar tirant, i no pots quedar-te endarrere."¹⁹

Segons l'*Atlas de Música Tradicional Catalana*, aquesta dansa és una de les més esteses arreu Catalunya i també la

trobem i les poblacions de l'Arboç, Artés, Castellar del Vallès, Centelles, Gelida, La Granada, Llorenç del Penedès, Prats de Lluçanès, Santa Maria d'Oió, Sant Bartomeu del Grau, Sant Cugat del Vallès i Terrassa.

¹⁹ Àngel Matas Fosalba. Programa *Les Altres Històries de Masquefa*, conduït per en Juli Molano a *Ràdio Masquefa* i dedicat als Bastoners. Hom el va radiar la tarda del 12 d'abril de 2006 i en el qual també hi va intervenir l'Àngel Vallverdú.

Nom de la tonada: **MARXA REIAL**
Particel·la N.º 2
Notació de Joan Cuyàs Germés.

S'ha de tenir en compte que en moltes ocasions les processons anaven acompanyades de petites orquestres de caire militar i molts flabiolaires van afillar les seves tonades per tal d'acompanyar el ball de bastons. A Masquefa, la *Marxa Reial* va deixar d'interpretar-se amb l'adveniment de la II República espanyola, el 1931. Durant els assaigs, "(...) jo la cantava per fer el ball de la Processó. I la havia ballat cantant-la jo, i els altres deien: com, on te l'has après aquesta? I jo deia: és nova".²⁰

També la trobem en les poblacions de Montblanc i Sant Bartomeu del Grau.

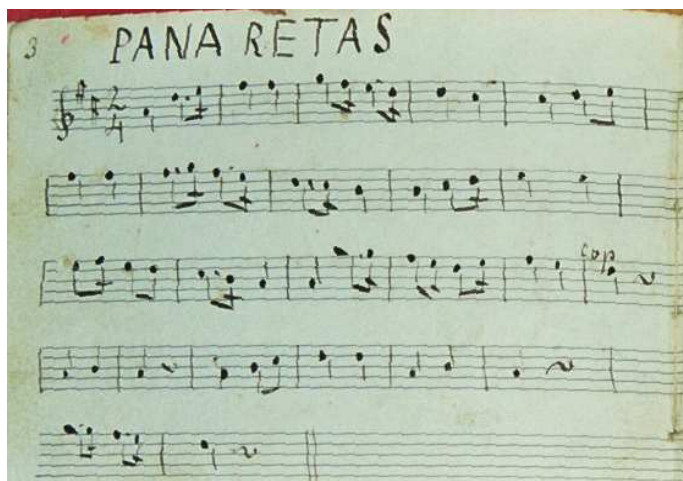
Nom de la tonada: **PANERETES**
Particel·la N.º 3
Notació de Joan Cuyàs Germés.

És aquest un d'aquells balls que no podem assegurar que hom l'hagués ballat mai a Masquefa. Tot i estar inclòs en el llibret d'en Cuyàs podria ser que el flabiolaire la toqués en una altra població. Segons la memòria del mestre Àngel Matas, no s'havia ballat mai a Masquefa: "Ni sabíem què era això de les Paneretes."²¹

L'*Atles de Dansa...* anomena les poblacions de Sant Pere de Riudebitlles i Sant Quintí de Mediona en referir-se'n, però Vallverdú diu "s'utilitzava molt per l'àmbit d'aquí l'Anoia i part més alta del Penedès. Podria tenir alguna cosa a veure el fet que, moltes vegades els bastoners anaven a captar, demanar cèntims. Podria ser que fos un ball que tingués alguna cosa a veure amb aquest context."²²

Nom de la tonada: **DIANA**
Particel·la N.º 4
Notació de Joan Cuyàs Germés.

Novament trobem notada una melodia de caire militar que es ballava amb la coreografia del ball de la Processó. Tot i que antigament hom la cantava durant els assaigs, aquesta tonada va caure en desús amb l'adveniment de la II^a República espanyola.

16. Particel·la número 3 del llibret de solfes de Joan Cuyàs.

Paneretes. Finals del segle XIX.
Cedida: CBBM.

17. Particel·la número 4 del llibret de solfes de Joan Cuyàs.

Diana. Finals del segle XIX.
Cedida: CBBM.

²⁰ Àngel Matas Fosalba. *Vid.* Nota núm. 4.

²¹ *Idem.*

²² *Idem.* Àngel Vallverdú i Rom.

Musicalment parlant és " (...) un cas molt curiós perquè barreja la Diana, que es toca en l'exèrcit, amb l'Himne d'Espanya. (...) Les frases de vuit compassos, que és lo habitual: vuit compassos de la Diana i vuit compassos de l'Himne espanyol.²³"

En allò que havíem apuntat més amunt sobre les bandes que acompanyaven les celebracions, a Masquefa trobem documentats tres esdeveniments en què hi van intervenir. En el *Llibre de Visites Pastorals* de l'Arxiu Parroquial de Masquefa trobem que el 28 d'octubre de 1887 el Bisbe Jaume Català i Albosa que escriu:

" Hemos visitado la de San Pedro de Masquefa siendo recibidos a media legua del pueblo por el Ayuntamiento y por el pueblo en masa, ordenado en procesión a la entrada de la villa con una música y con demostraciones de la más viva satisfacción...".

També el 17 de juny de 1906 trobem que el Bisbe Cardenal Casanyes Pagès diu: "(...) recibido a la entrada del pueblo (...) vecindad y Autoridades locales, administradores con hachas, Hijas de María, Colegios de la Villa y gran número de fieles (...) en procesión (...) acompañado al Templo Parroquial procesionalmente por los acordes de una banda de música y Coro de hombres e Hijas de María...".

El tercer dels esdeveniments que va comptar amb l'acompanyament musical d'una banda, ja definida clarament com de caire militar, va tenir lloc el 22 de juliol de 1921 durant la inauguració del sistema d'aigua corrent a Masquefa. En una fotografia d'aquell moment podem veure la banda musical de la Guàrdia Civil del destacament de Masquefa, vestits amb l'uniforme de gala, executant les seves interpretacions sota els pous de ventilació del dipòsit d'aigües del Turó de l'Alzinar.

El ball de *Diana* també és a les poblacions de Montblanc, S, Bartomeu del Grau, S. Pere de Riudebitlles i Vilafranca del Penedès.

18. Diada de la inauguració dels dipòsits d'aigua al bosc de l'Alzinar de la finca Vilaclara.

El dia de santa Magdalena de l'any 1921 l'alcalde Joan Isart, de cal Xic del Ros, i el Diputat Miracle inauguraven el nou sistema de canalització d'aigua corrent de la vila. Cedida: AJM.

²³ Ídem.

Nom de la tonada: **ROTLET**

Particel·la Nº. 5

Notació de Joan Cuyàs Germés.

La música tal i com la trobem notada per en Cuyàs és " una variació de la cançó infantil *Tres pometes té el pomer, que tota la part de Catalunya Vella, els balls de bastons que porten aquesta melodia li diuen Rotllet, mentre que ,curiosament, la part de la Catalunya Nova, acostumen a dir és el Pericó, que no té res a veure amb el Pericó d'aquí Masquefa.*"

La música antiga del Rotllet va deixar d'interpretar-se després de la Guerra Civil espanyola.

19. Particel·la número 5 del llibret de solfes de Joan Cuyàs.

Rotllet. Finals del segle XIX.

Cedida: CBBM.

Tot i què el 1935 el flabiolaire Josep Carbó, d'Esparreguera ja havia acompanyat la colla de Masquefa, no va ser fins la reorganització el 1945 que va formar-ne part d'una manera oficial. Era llec en música i sempre interpretava la mateixa tonada, per la qual cosa el ball del Rotllet s'executava amb la melodia coneguda com a Ball Nou²⁴, que va notar en el mateix llibre el *Turroner* entorn el 1947 i amb la qual avui hom balla el Ball Nou.

20. Colla de Bastoneres de Masquefa.

Executant el ball de Rotllet els anys 1980. Totes les noies llueixen el cosset blau vel enlloc de la faixa.

Cedida: CBBM.

La música antiga del Rotllet hom la va tornar a sentir a partir del 1978, quan n'era el flabiolaire de la colla el mestre Enric Pujol Rovira. Ambdues melodies van conviure uns anys quan es ballava aquesta dansa. Avui hom la balla exclusivament al so de la música vella. En la part coreogràfica hem de notar que en els últims compassos, la melodia accelera el seu ritme: "Això és perquè vam veure els de Sant Quintí que picaven molt fort els bastons, i ràpid. Per això vam dir que l'última part es toqués allò, ben ràpid"²⁵

Balls de Rotllet en trobem a l'Arboç, Cardona, Centelles, la Granada, Prats

de Lluçanès, Santa Maria d'Oió, Sant Bartomeu del Grau, Sant Pere de Riudebitlles, Sant Quintí de Mediona, Terrassa, Valls, Vilafranca del Penedès i Vilanova i la Geltrú.

²⁴ Ball Nou. Particel·la núm. 24.

²⁵ Àngel Matas Fosalba. *Vid.* Nota núm. 4.

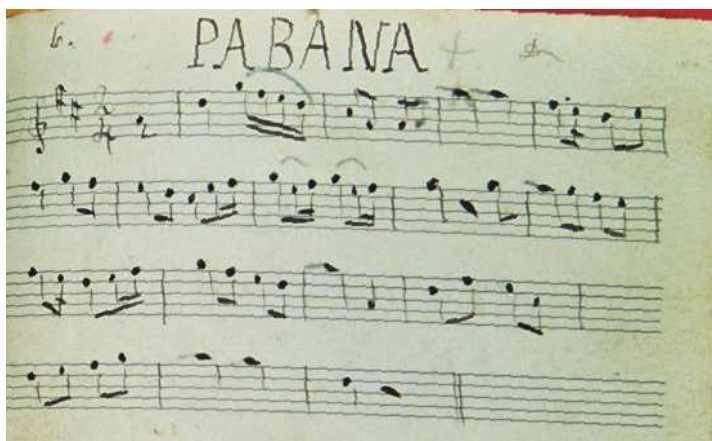
Nom de la tonada: **PAVANA**
Particel·la Nº. 6
Notació de Joan Cuyàs Germés.

"La Pavana és un ball que està escampat arreu de tota la geografia bastonera catalana. (...) a tota la zona del Penedès, Anoia, Garraf, Camp de Tarragona també es coneix, i és on està més concentrat."²⁶

Acabada la Guerra Civil, amb la omnipresència de la música del Ball Nou d'en Carbó i notada per Parera, la música antiga de la Pavana va caure en l'oblit.

Avui la Colla de Ball de Bastons de Masquefa executa aquest ball amb la música antiga, però

no és pas la coreografia original d'abans de la guerra. "(...) jo hi vaig fer una combinació amb aquesta, la Pavana, perquè fos una mica més vistosa. O sigui que, al passar amb el company i dalt i baix, llavors ens anàvem en darrera i tornàvem a puesto. Això és una introducció que hi vaig fer jo (...). En picar donava un cop en darrera i llavors, un bon salt. Havia fet així introduccions en alguns balls."²⁷

21. Particel·la número 6 del llibret de solfes de Joan Cuyàs.

Pavana. Finals del segle XIX.

Cedida: CBBM.

22. Colla de Ball de Bastons de Masquefa.

Executant el ball de la Pavana els anys vuitanta.

Tot i que el cosset encara roman en el vestuari, les espartenyas ja no són blanques i apareixen els nous emblemes a les mànigues de les camises.

Cedida: CBBM.

El canvi coreogràfic que va fer en Matas va tenir lloc després del 1978.

"(...) La música de la Pavana d'aquí Masquefa té moltes similituds amb la de Vilafranca del Penedès, en la primera part, només."²⁸ Amb aquest comentari, i pel que toca en la coreografia, cal esperar que en algun moment de l'execució de la Pavana antiga es donés un cop a terra amb els bastons. Això ens ho fa pensar el que diu en parlar d'aquest ball a Vilafranca del Penedès el folklorista Francesc de P. Bové: "La Pavana, que és el ball d'honor, és reservat exclusivament al Sant Patró i a les autoritats. (...) Quan s'és el temps llarg de la tonada, (els balladors) s'adelanten pausadament donant alguns cops a terra amb els bastons, ajupint-se amb tota gravetat, saludant al Sant o Autoritat objecte de l'obsequi."²⁹

Balls de Pavana en trobem a l'Arboç, Gelida, la Granada, Santa Margarida i els Monjos, Vilafranca del Penedès i Vilanova i la Geltrú.

²⁶ Àngel Vallverdú i Rom, *Vid.* Nota núm. 4.

²⁷ Àngel Matas Fosalba. *Ídem.*

²⁸ Àngel Vallverdú i Rom. *Ídem.*

²⁹ *El Penedès: Folklore dels Balls, Danses i Comparses populars* (1926).

Nom de la tonada: **GLORIÓS**
Particel·la N.º. 7
Notació de Joan Cuyàs Germés.

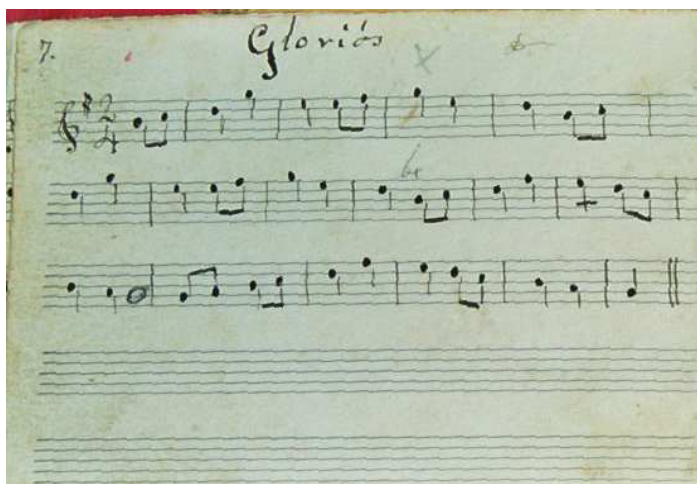
La coreografia d'aquest ball, tal i com hom la coneix avui, també va ser canviada per en Matas després del 1978. Antigament "El Gloriós el ballàvem vuit i sempre era el mateix, i per ballar dotze hi haig fer un canvi, hi vaig afegir compassos. Llavors ens va entusiasmar i vam dir que anava bé, que era més bonic així. (...) El Gloriós era el que m'agradava més, amb ell jo vaig aprendre a fer sotacames.

A banda que hom ha introduït una segona repetició musical al final de la notació original d'en Cuyàs per tal d'adaptar la tonada a la nova coreografia, la música ha estat la mateixa des del 1978 tot i que entre els anys 1945 i 1962 es ballava al so del Ball Nou d'en Carbó.

L'Esbart Català de Dansaires i alguns universitaris de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona van proposar en una tesi el 1995³⁰ que el nom d'aquest ball hom el deu a què la tonada prové dels Goigs de Sant Marc, que inicien el càntic amb el vers "Gloriós Sant Marc".

A banda de Masquefa, també hi és present a Sant Pere de Riudebitlles.

En quant a l'alteració coreogràfica, volem incloure aquí la descripció que en feia d'ella el seu autor, l'Àngel Matas. És una descripció de caire apassionat que pretenia explicar no tant els diferents cops i passos de la dansa, ans el significat que per a ell tenia el ball de bastons.

23. Particel·la número 7 del llibret de solfes de Joan Cuyàs.

Gloriós. Finals del segle XIX.
Cedida: CBBM.

24. Dansa guerrera.

Ceràmica Ibera (detall), S.III a.J.C. San Miguel de Liria (València).
Cedida: José María Blázquez Martínez.

que representen els capitans de cada grup, davant d'ells un altre ballador, que són els lloctinents.

Comença el ball picant amb els dos bastons junts, sense moure's del lloc que estan, com si volguessin temptejar-se les forces. En el transcurs del ball, els altres balladors obren una rotllana, significat aquesta rodona el camp de batalla.

GLORIÓS o BALL RODO

"Aquest ball té la particularitat que després de l'arranjament es balla amb dotze balladors, o sigui, guerrers i està repartit en cinc parts, cada una diferents de les altres.

Primera Part: Els balladors es col·loquen en dos rengles, els uns davant els altres, a cada grup s'hi posen els banderers,

³⁰ Atles de Dansa Tradicional Catalana (1995).

Segona Part: Dintre la rotllana entren tot ballant en primer lloc els dos lloctinents. Es donen una bastonada entre ells i tot seguit surten de la rotllana. Després entren els dos capitans o banderers i fan el mateix, per entrar tot seguit els quatre balladors dintre el rotllo.

Tercera Part: Els balladors de la rotllana es piquen cops de bastó entre ells i els quatre de dins el rotllo també fan el mateix simulant una batalla campal i així cada grup pugui obtenir la victòria final.

Quarta Part: Segueix el ball amb les característiques de la part anterior, però aquí ja té una diferència molt remarcable, obrint-se la rotllana molt més gran i definint-se molt més el camp de batalla en què tindrà lloc el combat final.

Cinquena Part: La batalla es fa general, hi ha una barreja e balladors i és l'apoteosi final en què tots els balladors es donen bastonades per tot arreu, per acabar en una gran rotllana, que és el senyal de victòria, obtenint així la Glòria."³¹

Nom de la tonada: **TARANTEL-LA**

Particel·la N°. 8

Notació de Joan Cuyàs Germés.

Seguit del títol d'aquesta tonada, en Cuyàs va anotar les paraules "o Ball de Cúl". És aquest un ball que no podem assegurar que s'hagués executat mai a Masquefa. Caldria desitjar-ho perquè la seva denominació és única dins el repertori de ball de bastons arreu del país.

La Tarantel·la, gènere molt poc prodigat a Catalunya, és una dansa napolitana de moviment molt viu, tradicionalment al S. d'Itàlia des del S. XIV. Originària de Tarent, la llegenda la relaciona amb la picada de la taràntula.

No tenim memòria de que es ballés a Masquefa.

La seva inclusió en el repertori perdut de la colla de Masquefa va ser proposada pel músic Àngel Vallverdú. Tal volta, el fet que la particel·la d'en Cuyàs no mencioní cap poble (com sí farà més endavant amb altres tonades) ens ho podria fer pensar.

Nom de la tonada: **PERICÓ (antic)**

Particel·la N°. 9 (i particel·la adherida a la coberta anterior del llibret).

Notació de Joan Cuyàs Germés.

Tal i com veurem més endavant, el *Pericó* és el nom d'un ball que forma part del repertori actual de la colla i que no té res a veure amb la música que analitzarem ara.

25. Particel·la número 8 del llibret de solfes de Joan Cuyàs.

Tarantel·la. La indicació *Ball de Cul* que va escriure en Cuyàs, seguida del títol de la tonada, podria provar la pretèrita existència a Masquefa d'un ball anomenat així. *Finals del segle XIX.*

Cedida: CBBM.

26. Particel·la número 9 del llibret de solfes de Joan Cuyàs.

Pericó (antic). *Finals del segle XIX.*

Cedida: CBBM.

³¹ *Diari d'un Bastoner* (1996), Pàgs. 13 i 14.

Aquesta tonada "recorda, especialment en la segona part, la Tarantel·la i, en la primera, el Gloriós. Tenen molts trets comuns en la reiteració"³². Sembla ser que en conjunt "és una variant del Violet de Sant Pere"³³. El ball que es coneix com a *Pericón* és una dansa tradicional argentina, de ritme 3/8, que sol ballar-se per grups de parelles i que data del segle XIX.

No és gens estrany trobar tonades de balls de bastons que porten títol de danses alienes al seu context: xotis, polka, etc. Això s'ha volgut explicar, tant en el cas dels bastons com en la sardana i altres danses tradicionals del nostre país, com a manlleus que passaven a cobrir un buit ocasionat per "La manca de referents culturals autòctons"³⁴ en algun moment puntual de la història d'aquest país. Aquí ens limitarem a notar-ho, sense proposar cap tesi.

Altres viles on trobem balls amb el nom de Pericó son Bellmunt de Noguera, Cambrils, l'Espluga de Francolí, Reus, Tarragona i Valls.

Nom de la tonada: **BULANGERA**
 Particel·la Nº. 10
 Notació de Joan Cuyàs Germés.

La *Bulangera* o *Bolangera* era un personatge popular femení –dona poc treballadora que fa diners sense gaire esforç – que va inspirar el text d'un ball tradicional català del mateix nom, de compàs binari i de moviment viu i tonada alegre.

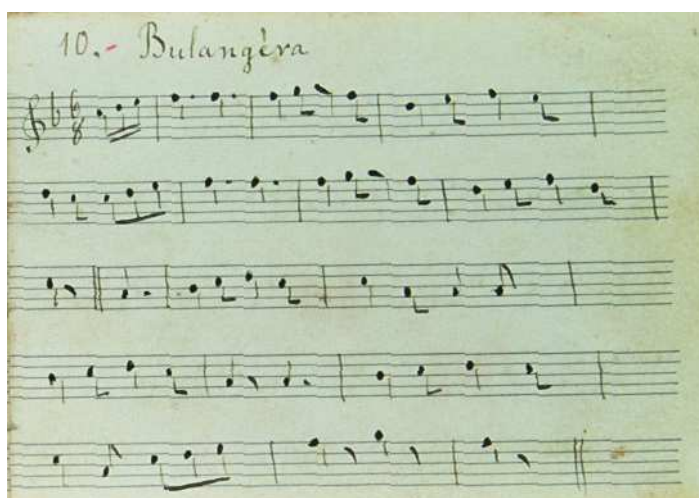
La tonada que va notar en Cuyàs en el llibre de solfes *Ball de Bastons* no va acompanyada de cap nom de poble per la qual cosa podríem pensar que la interpretava a Masquefa i que hi havia hagut algun ball de bastons, també.

No es té memòria d'ella des del 1932. "Aquesta no l'havia ni sentit."³⁵

La trobem en les poblacions de Vilafranca del Penedès, Cubelles, Sitges, Canet de Mar i Vilanova i la Geltrú.

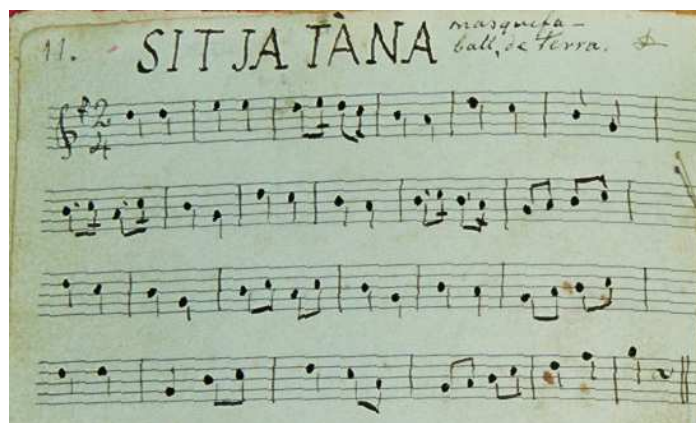
Nom de la tonada: **SITJETANA**
 Particel·la Nº. 11
 Notació de Joan Cuyàs Germés.

Aquesta tonada no és coneix enlloc més que a Masquefa. Tot i que no es té memòria d'haver-se interpretat per executar-ne cap ball, el cert és que en Cuyàs va anotar molt detalladament al costat del títol les paraules: "Masquefa – ball de terra."

27. Particel·la número 10 del llibret de solfes de Joan Cuyàs.

Bulangera. Finals del segle XIX.
 Cedida: CBBM.

28. Particel·la número 10 del llibret de solfes de Joan Cuyàs.

Sitjetana. Curiosament, abans hom ballava el Ball de Terra amb aquesta tonada. Finals del segle XIX.
 Cedida: CBBM.

³² Àngel Vallverdú i Rom. *Ídem*. Nota núm. 4.

³³ *Les Músiques del Ball de Bastons i el seu context* (2005).

³⁴ *Atles Tradicional...* Pàg. 46.

³⁵ *Ídem*. Nota núm. 4.

Aquesta precisió en un músic ha de ser interpretada amb molt deteniment. Pel que toca al nostre epígraf, la frase d'en Cuyàs ens assegura que ja en aquells dies existia un Ball de Terra a Masquefa –tot i que no podem constatar que la coreografia actual sigui la mateixa ni que aquesta melodia *Sitjetana*, que no es coneix cap altre lloc, era la que es feia servir en executar-lo.

El Ball de Terra actual es balla al so del Ball Nou, l'introduït pel Pepito Carbó.

Altres poblacions que tenen Ball de Terra són Gelida i Llorenç del Penedès.

Nom de la tonada: **PASTORETA**

Particel·la Nº. 12

Notació de Joan Cuyàs Germés.

Aquesta tonada dóna nom a Masquefa al ball de bastons de *La Pastoreta*. La cosa certa és que aquest ball (des de l'any 1945) sempre hom l'ha ballat al so la tonada del *Ball Nou* que interpretava el flabiolaire Josep Carbó. Els anys setanta i vuitanta del passat segle s'executava al so de la melodia coneguda com "*La Boja*" de Vilafranca del Penedès.

Al costat del títol de *Pastoreta* que apareix en la particel·la, en Cuyàs va escriure: "*A Piera Contradansa*". Tal volta és la segona referència més antiga que es conserva de que a la vila de Piera hi hagués hagut mai colla de bastoners.

Durant la realització del programa de ràdio al qual va ser convidat l'Àngel Matas com a testimoni i mestre de balls de bastons a Masquefa, en sentir com el flabiolaire interpretava les notes d'aquesta particel·la va dir: "*Doncs, aquesta música l'he sentida, però no sé d'on. Però l'he sentida en un ball de bastons, no sé si eren d'aquí, a Piera o a on*".

És possible, doncs, que aquesta música s'interpretés els anys 1920, o en tot cas abans del 1932.

Nom de la tonada: **BALL NOU (antic)**

Particel·la Nº. 13

Notació de Joan Cuyàs Germés.

La música tal i com la trobem notada per en Cuyàs va interpretar-se al flabiol fins el 1936 per tal d'executar el ball de bastons anomenat, precisament, Ball Nou. Era, també, la tonada que interpretava en Pau Matador.

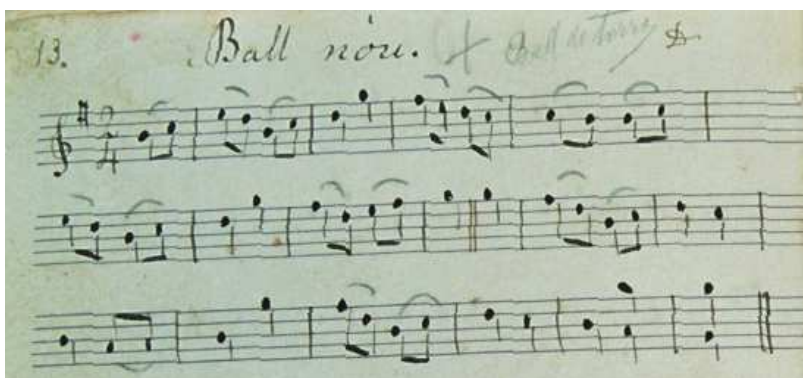
Amb la reorganització de la colla el 1945 i l'entrada d'en Josep Carbó com a

29. Particel·la número 12 del llibret de solfes de Joan Cuyàs.

Pastoreta. Finals del segle XIX.

Cedida: CBBM.

30. Particel·la número 13 del llibret de solfes de Joan Cuyàs.

Ball Nou (antic) . Finals del segle XIX.

Cedida: CBBM.

flabiolaire en la colla, la música antiga del Ball Nou va ser substituïda per una altra que el músic va dur d'Esparreguera i que des de llavors també es coneix a Masquefa com a Ball Nou (Particel·la núm. 24). Quant a la part coreogràfica hem de dir que no ha patit cap variació, almenys des del 1932.

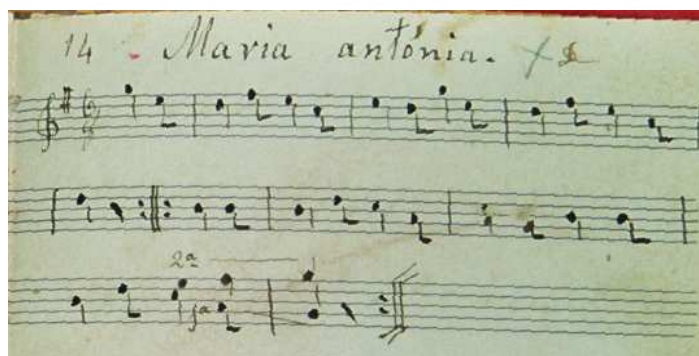
31. Plaza Real de Madrid.

La tarda del primer dia d'agost de l'any 2002, la Colla de Ball de Bastons de Masquefa feia sonar els pals en la capital d'Espanya. Execució del Pericó.
Cedida: CBBM.

Nom de la tonada: **MARIA ANTÒNIA**
Particel·la N.º. 14
Notació de Joan Cuyàs Germés.

La següent tonada també dona nom al ball. "Als músics sempre els hi venia de repèl tocar la Maria Antònia, perquè és una música que han d'anar molt ràpid."³⁶

Aquesta és una de les melodies del repertori de la colla que té lletra. En això: "Cal esmentar la gran senzillesa melòdica que generalment ofereixen les

32. Particel·la número 14 del llibret de solfes de Joan Cuyàs.

Maria Antònia. Finals del segle XIX.
Cedida: CBBM.

³⁶ Ídem. Nota núm. 4.

músiques dels balls de bastons. Aquesta simplicitat ens corrobora la utilització de lletres que les acompanyen per tal d'assajar i memoritzar les figures."³⁷ Diu així:

*"Ja te l'he vist, Maria Antònia
Ja te l'he vist, el rossinyol
Ja t'he l'he vist, Maria Antònia
Ja te l'he vist que porta dol"*

Això no vol dir, però, que fos una lletra coneguda pels bastoners de Masquefa, transmesa de generació en generació: "Jo no sé si la cantaven o no la cantaven, però jo la vaig sentir cantar una vegada i vaig dir: "cony, la música de la Maria Antònia!"³⁸.

A Gelida, població on també el ballaven aquest ball, ja està documentat que la Maria Antònia era una cançó popular que parlava d'una dona que era així, una mica fresca per a la moral de l'època³⁹.

En el tocant a la part coreogràfica, aquest ball és un dels pocs que no han patit cap variació en la seva execució des dels anys 1920.

Altres poblacions on es balla la Maria Antònia són Gelida i Sant Llorenç d'Hortons.

33. Colla de Ball de Bastons de Masquefa.

Executant el ball de la Maria Antònia l'any 1981. Ball de les famílies Esteve i Albiol en la Pista de l'Alzinar.

Cedida: CBBM.

³⁷ *Atles de Dansa....* Pàg. 44.

³⁸ Àngel Matas Fusalba. *Ídem*. Nota núm. 4.

³⁹ Comajuncosa, Joan. *Programa de la Festa Major de Gelida* (1983).